

kell nézni, mit csinált belőlem” (*És Fortimbras is végre megnyugodhat*). Az utolsó sorral pedig kezdjen a befogadó azt, amit akar. Tépelődjön rajta kedve szerint. A lírai én meg közben zárójelben eltemeti magát Hamletként.

S hogy Pilinszky is kihallatszik a sorok közül, az sem véletlen. A halállal és a semmivel, illetve a halál elsemmisítésével legtöbbet foglalkozó, szikár nyelvezetű költő közel áll a Lövétei-világhoz. De míg Pilinszky-nél égve hagyja valaki a folyosón a villanyt, addig Lövéteinél felkel egy másik valaki, és lekapcsolja azt. Am mégsem sugároznak a szavak nyugalmat. Eszünkbe villan, hogy talán ugyanúgy aznap ontják a vérét.

S hogy ami József Attilának nagyon fáj, az Lövétei Lázár Lászlónak egy kicsit fáj, korántsem az előd kínját elbogatellizáló címadás. Sőt. Csupán azt jelzi, hogy ami egyébként kibírhatatlan, abba egy rövid szünet taktálódott, a requiemben egy kis csend következik. Amikor szemünk sarkában könnycseppel szemlélődhetünk: pont akkor kell meghalnom, amikor elkezdek élni? A költő így fejezi be ezt a verset: „És tévednék, ha ma azt gondolom, / innen jöhet a furcsa nyugalom? / Hogy azt hazudtam egyszer hátha jó lesz: / felnőhetek végre kincseimhez.”

Lövétei Lázár László személyében egy újabb zseniális Lázárt kapott a magyar irodalom. Aki úgy

mesél, hogy nem mesél. A világ legtermészetesebb módján tesz megállapításokat a világ legtermészetesebb dolgáról. A halálról.

FINY PETRA

(*Kalligram Kiadó, Pozsony, 2005, 72 oldal, 1600 Ft*)

**BÁLINT ISTVÁN –
ROSKÓ GÁBOR:**

***Kikötői beszélgetések
Keserű mesék felnőtteknek***

Jelenetekből, dialógusokból, monológokból „idéznek”, illetve azokat alkotnak a szerzők – Bálint István és Roskó Gábor – *Kikötői beszélgetések* című közös kötetükben. Bálint versszövegeinek jelentését Roskó rajzai bővítik, erősítik, vagy épp változtatják meg/át – s így van ez fordítva is.

Kép és szöveg között sosem direkt, mégis ritkán tapasztalható utalás-, reflexió-, kapcsolódáshalmazzal találkozhatunk ezeken a lapokon. Ugyanakkor teljes az önállóságuk. Roskó rajzai egységes tárlattá, albummá rendezhetők, szerkeszthetők, s Bálint hetven verse is sorjázhatna önálló kötetben. Azzal, hogy e helyütt olvasztóba tették ezen írásokat, rajzokat, kölcsönhatásra készítették a két matériát. És nagyobb koncentrációra azt, akit érdekel, mi készül a kondérban. S ezt már jelen

időben mondom, mert a könyv forgatója (soha)sem lezárt meséket talál itt. Hármass játék kezdődik, melynek a továbbiakban az olvasó képzelete a motorja. Igaz, a mű „jele” kicsit zajosabb – két csatornáról jön –, és több kódöltörési elméletet is sikerrel kell alkalmazni a jó vételhez.

A történeteket helyenként félmondatokból kell kitalálnunk (egyébként nem kell, a félmondatok is történetek), másutt hosszabb monológot sikerül elcsípni, s megint másutt egy párbeszédben találjuk magunkat. Ami mindenhol biztos: *n* számú elképzelésünk lehet arról, hogy mi előzte meg az olvasott, láttott történetrészletünket, csakúgy mint arról is, hogy mi következhet ezután. Bálint István bartóki módon játssza a legrövidebb darabját is – kiszámíthatóságnak látszólag nincs helye. Roskó kimerevített élethelyzetei, csatolt mondatai az élet legkülönbözőbb – sokszor irreálisnak tűnő – szituációiból merítenek. Figurái pedig olyan atmoszférát teremtenek racionális irracionálisukban, hogy a hozzájuk kapcsolt közlendőt mindig nagyon eltalálnak, súlyosnak érzékeljük. Az is.

Bálint István versei széles skálán mozognak. A spontaneitás és az átgondoltság épp úgy jellemzi, akár a hosszú monológok vagy az egy-két soros megjegyzés. Bálint sok esetben reflektál Roskó munkáira. Több ízben a költő ad – további – mondanót Oroszlán Kisfiú, Nyúl Ma-

gánnyomozó vagy Ökör Úr szájába. Ez utóbbi (félmeztelen fölsőtest, pilótadzseki, nyakban vastag aranylánc kereszttel, jobb kezéből rádiótelefonja röpül tova) így szól egyébiránt: „Konkrétan nem tudnám megmondani, mikor fogok meghalni.” És Bálint idevágó szövege: „A megbocsátás önmagunk tempoma?! / Mindjárt eldobom magam! / Én, mint egy hülye, a halálomon gondolkodom, / amivel a legkevesebb kárt okozom.” S a záró sorok (valószínűleg ezeket követően kezdte röptét a mobil): „Felhívom a doktorom. / A Bocikát csókolom!”

Amikor a kiadói ajánló „szoros szimbiózisról” beszél, vélhetően erre az együttgondolkodásra, erre a – tartalmi állítmány fölötti – párbeszédre hívja föl a figyelmet. Ez a párbeszéd azonban nem csak azért működik, mert mindkét szerző jól beszél a másik szakmájának nyelvét. A *Kikötői beszélgetések* igazi energia-hordozója inkább az, hogy szerzőik nem kelet-közép-európai-balkáni történeteket mesélnek, gyötrőn ismételt klisékkel, agyontípusított fazonokkal és történeteikkel. Bálint és Roskó nem folytatta azt a hagyományt, hogy ha valami – csak úgy, általában – szar (akár egyénnek, akár csoportnak), s azt megmutatjuk (riportban, versben, prózában, fotón, mozgóképen), akkor az művészet. E könyv nagy összekacsintása tulajdonképpen az, hogy a világ minden civilizáltnak mondott országában

érvényes. És itt nem csupán a honi (fővárosi) provincializmus elkerüléséről van szó. Ezek a versek (beszélgetések) Tokióban és Kőbányán is elhangzanak vagy elhangozhatnak, míg a grafikákon szereplő figurák ott söröznek vagy ott sörözhetnek valamelyik közeli asztalnál. S talán épp azt fontolgatnák álmos szemek mögött – amennyiben ismerős lesz, az nem a véletlen műve –, hogy „ha nem történik valami egészen más, akkor köszönöm szépen, nem kérek belőle”.

DUKAY NAGY ÁDÁM

(Balassi Kiadó, Budapest, 2005,
92 oldal, 1600 Ft)

YOLANDA ULLOA:

Silbo de alma – Lélekfűtty

Yolanda Ulloa kubai költőnő, regényíró, színész élete igen mozgalmas volt. A Havannai Nemzeti Színművészeti Főiskola elvégzése után Magyarországon, a pesti színművészetin vett részt továbbképzésen. (Valószínű, hogy magyar emlékeit őrzi József Attiláról írt szép megemlékezése, az *Attila*). Nem tósgyökeres kubai, ősei („Az összevont szemöldökű szigetiek, / kiknek szájában horgonyt vetett a szivar” – *Üveglakás menekülő röpte*) a Kanári-

szigetekről vándoroltak be Kubába. Bár igazából nincs is olyan, hogy „tósgyökeres kubai”. Az indián őslakosokat az első gyarmatosítások alkalmával kiirtották. Kubában tehát valamilyen szinten mindenki bevándorlónak számít.

A vándorlás motívuma végigvonul a kötetben. Vannak olyan versek, melyek kénytelenül utazó hajósokról emlékeznek meg, valószínűleg rabszolgákról; ilyen költemény a címadó *Lélekfűtty* is. Ulloa ráadásul a legnagyobb utazót is megidézi, magát Kolombuszt, de nem úgy, ahogy sokan gondolnánk („Hódítani megy a genovai lobogóként / egy nem igazi királyi ígérettel hiszen csak királynői az. / Elhagyatottan megy és arra készen / hogy se otthona se visszatérte ne legyen többé” – *Hódítás*). Ez az utazás a legtöbb esetben kényszerű, mi több, sorsszerű. Gyötrelmes, bizonytalansággal teli, és egyáltalán nem biztos, hogy valami jó vár majd a végén. Nehéz ez az út. Mint az élet.

A már-már reménytelennek látszó útkeresés körforgásszerű megállíthatatlanságát érezhetjük az *Elefánt számára nehéz zenedarabban* („S én kitárom a karomat / hallok egy madár énekét / és erőt meríték ebből a képből / itt akarom hagyni magam, széthullani / más részecskékre melyek nem ítélnék / továbbvinni örökségemet s megyek újra / szavakat szétzilálni / az éjszaka sértő ürességében / ami rám vár. És megyek üres